

Naročnina za kraljevino
SHS
Mesečno 15 D. Letno 180 D.
Inozemstvo:
Mesečno 20 D. Letno 240 D.
Oglaš: enostopna mm vrsta
enkrat 50 para, večkrat popus

JUGOSLAVIJA

Pavšalni franko.
P.n. VSEUCELISKI
(Obvezni Izvod).
KNJIŽNICA LJUBLJANA,

Uredništvo:
Wolfova ulica 1/A. Telefon 360
Uprava:
Marilina trg 8. Telefon 44
Kopije se ne vračajo.
Šanjam je priložiti znano
za odgovor

Demisija kabineta zopet odložena.

KRIZA VLADE JE LATANTNA. — VLADA IN AFERA KRALJEVIČA GJORDJA. — VLADA IN KONCENTRACIJA DELAVSTVA V BEOGRADU. — URAĐNIŠKO VPRAŠANJE. — NOVI KREDITI ZA VOJSKO. — ODERUŠTVO URAĐNIŠKIH NABAVLJALNIH ZADRUG.

Beograd, 16. oktobra. (Izv.) Ministrski svet je imel včeraj sejo, na kateri je predsednik vlade Nikola Pašić prečital resolucije glavnega odbora radikalne stranke s pristavkom, da ti sklepi še niso končnoveljavni in da mora ta stranka in vlada določiti definitivno stališče do sklepov demokratiškega zbora. O tem poročilu ministrskega predsednika se je razvila dolga debata. Nekateri člani vlade so bili za to, da se demisija kabineta odgodi do 20. t. m., t. j. do volitve novega predsednika narodne skupščine, dočim so bili drugi mnenja, da vlada ne sme odstopiti, dokler ni končana kumanovska proslava in dokler se zastopniki našega parlamenta ne povrnejo s svojega poseta v Pragi. Naglašali so tudi, da mora sedanja vlada rešiti zadevo kraljeviča Gjorgja, ker jo je vzela v svoje roke in ker nikakor ne gre, da bi končno rešitev tega vprašanja prepustila svojim naslednjim. — Ministrski svet je nadalje odbil prošnji dveh podjetnikov za zidanje tvornice v mestu Beogradu, dovolil pa je, da se zgrade poslopja za obrate najmanj 20 km zunaj mesta. (Ne ve se, kake namere zasleduje vlada pri tem sklepu. Mislijo pa, da hoče vlada kolikormogoče oddaljiti delavce iz mesta, da prepreči močnejšo koncentracijo delavstva v prestolnici). Vlada je razpravljala tudi o uradniškem vprašanju. Mnenja je, naj v tej zadevi ostane pri dosedanjem sistemu, po katerem naj se plače povišajo in zakonito določijo, dočim naj se razlike med prejemki in povečanimi izdatki za življenjske potrebe, ki jih povzročajo dvigovanje cen na trgu, izenačijo z draginjskimi dokladi. — Vojni minister ge-

neral Vasić je zahteval nove kredite za vojsko. Obenem je zahteval, naj se konji, ki jih dobi naša država na račun vojne odškodnine oddajo častnikom na račun odškodnine po 2000 dinarjev namesto po 3000 dinarjev. Ta predlog je bil sprejet. Minister za notranje stvari Kosta Timotijević je demantiral vesti o izbruhu nemirov v Dalmaciji v zvezi z izvajanjem agrarne reforme. Sklenilo se je, naj se občinske volitve v Dalmaciji določijo za 18. februar 1923. Minister za pravosodje dr. Marković je poročal, da je zakonski načrt o razmerju sodnikov izgotovljen in da ga v kratkem predloži narodni skupščini. Minister za šume in rube Žika Rafajlović se je pritožil, da prodajajo uradniške nabavljalne zadruge svojim članom kubični meter drv po 170 dinarjev, dočim ga oddaja ministrstvo po 110 dinarjev. Vlada je sprejela ministrov predlog, po katerem naj se uradništvu oddaja kubični meter drv po 130 dinarjev, sicer bo vlada primorana ustaviti oddajo drv uradniškim nabavljalnim zadrugam. Ministrstvu za narodno zdravstvo se je dovolil kredit v znesku 111.000 dinarjev. Vlada je sprejela nadalje predlog ministrskega predsednika Pašića, da se dovolijo podpore družinam onih, ki so si stekli zasluge za državo. Sežida naj se Panteon, v čigar podzemskih rovih naj se pokopljejo oni možje, ki imajo velike zasluge za našo državo. Vsako leto naj se zato vstavi v proračun znesek 30 milijonov dinarjev za zgradbo tega veličastnega poslopja. Prihodnja seja ministrskega sveta se vrši 3. novembra.

Demisija celokupne vlade koncem tega meseca.

PAŠICEVA IZJAVA. — RADIKALCI SO SITI KOALICIJE Z DEMOKRATIL.

Beograd, 16. oktobra. (Izv.) Ministrski svetnik Pašić je sporočil Omejeviću in Puciju, s katerima je konferiral o političnem položaju, da namerava dati koncem tega meseca demisijsko

celokupne vlade, ker so demokrati sprejeli kompromisno resolucijo in ker radikalna stranka odklanja nadaljnje sodelovanje z njimi.

Vladna kriza bo trajala najmanj en mesec.

POSVETOVANJE RADIKALNIH MINISTROV.

Beograd, 16. oktobra. (Izv.) »Novi List« meni, da bo vladna kriza trajala najmanj en mesec, tako da novi kabinet ne bo mogel biti sestavljen pred 15. novembrom. Ako bi imela nova vlada izvesti tudi volitve, se to ne bo moglo zgoditi pred aprilom 1923.

Pred zasedanjem nar. skupščine.

V SLUČAJU NOVE VLADE SE ZASEDANJE ODGODI.

Beograd, 16. okt. (Izv.) Za jutri je sklicana seja narodne skupščine. Poslanci dospelajo v velikem številu v Beograd, tako da je pričakovati, da bo jutrišnja seja sklepčna. Pričakuje se tudi, da bo jutri pri seji navzoč tudi predsednik narodne skupščine dr. Ivan Ribar. Na dnevnem redu jutrišnje seje se nahaja poročilo odbora za izpre-

membo zakona o splošni upravi in poročilo odbora o sporu med poslancema Beninom in Savićem. V petek se sestane narodna skupščina k novemu zasedanju, na katerem bosta predložena zakonska načrta o državnih nameščenjih in o vojni odškodnini, to pa le v slučaju, ako ne pride do nove vlade in do razpisa novih volitev.

Hrvatski blok odklanja vsako nadaljnje pogajanje z dem. stranko.

Zagreb, 16. oktobra. (Izv.) Vodstvo hrvatskega bloka je izdalo komunique, v katerem objavlja, da je hrvatski blok na svoji seji od 14. t. m. razpravljal o notranje-političnem položaju in obsodil zadrževanje demokratov na njihovem tridnevem zboru v Beogradu. Da se kaže, da se demokrati motijo, ako računajo s tem, da bo njihovi nasilni

režim razbil enotno fronto hrvatskega bloka, se je sklenilo, da se ne sme noben bloški poslanec pogajati s kakim delegatom demokratiške stranke o sporazumu med Hrvatimi in Srbi. Vendar upa hrvatski blok, da bo srbski narod pri bodočih volitvah onemogočil dosedanje mogotce, tako da ne bo ničesar oviralo obojestranskega sporazuma.

ČIŠČENJE V ZEMLJORADNIŠKI STRANKI.

Beograd, 16. okt. (Izv.) »Selo«, glavno glasilo zemljoradniške stranke, poroča, da se tretji kongres stranke vrši dne 27., 28. in 29. t. m. v Banji Luki. »Selo« pravi nadalje, da v stranki ni prišlo do nobenega razkola. Gre le za čiščenje zemljoradniške stranke od onih elementov, ki ovirajo razvoj stranke in ki so morali biti izključeni v interesu glavnega razvoja stranke.

NOVA NAROČILA V NEMČIJI NA RAČUN REPARACIJ.

Beograd, 16. okt. (Izv.) Ministrstvo za promet je na račun vojne odškodnine naročilo v Nemčiji še nadaljnih 180 lokomotiv, 300 ozkotirnih železnih vozov, 11 popolnih kurilnic, 10 sesalov za čiščenje parnih kotlov in 6 vrtilov za normalnotirne lokomotive in vagonov. Ta material mora biti izročen naši državi do konca t. l.

VOLITEV KANDIDATOV ZA TAJNIKE DRŽAVNEGA SVETA.

Beograd, 16. oktobra. (Izv.) Državni svet ima jutri sejo, na kateri bo izvolil 12 kandidatov za tajnike, ki jih bo predlagal ministru za pravosodje. Dr. Marković bo potem iz te dvanaestorice kandidatov izbral 6 tajnikov za posamezne sekcije državnega sveta.

RAZMEJITEV MED JUGOSLAVIJO IN ALBANIJO SE NADALJUJE.

Beograd, 16. oktobra. (Izv.) Vrhovni svet v Parizu je sprejel predlog naše vlade in sklenil, naj razmejitvena komisija med Jugoslavijo in Albanijo nadaljuje svoje delo. Komisija je dobila navodilo, naj severno od Ohride ne določi nobene nevtralne cone.

PROTESTNI SHOD ŽELEZNIŠKIH IN POŠTNIH NAMEŠČENCEV V ZAGREBU.

Zagreb, 16. oktobra. (Izv.) Včeraj dopoldne se je tukaj vršil protestni shod železniških in poštinskih nameščenec. Na shodu so govorniki silihi bedni položaj nameščenecv promestnih ustanov in kvarne posledice, ki izvirajo iz tega za promet in ki se širijo že tudi na ostale panoge družabnega in državnega življenja. Naglašali so, da dobivajo državni uradniki z 20. službenimi leti v najvišji kategoriji manjšo plačo, kakor najmlajša pomožna moč v zasebnem podjetju. Na shodu so zahtevali, naj se draginjske doklade nemudoma zvišajo, naj se izplača enkratni dodatek za nabavo oblačil, naj se izenačijo prejemki vseh državnih nameščenecv v državi in končno naj vlada izda službeno pragmatiko. Uslužbenci so sklenili, da je to zadnji shod, s katerega se pošilja v svet apele. Ako naleti ta klic na gluha ušesa, se vrši še eno zborovanje, na katerem se bo razpravljalo o nadaljnjem postopanju. Shod se je zaključil v popolnem redu.

SPOPADI MED BLOKAŠKO IN NACIONALISTIČNO MLADINO V ZAGREBU.

Zagreb, 16. okt. (Izv.) Predsnočnim je skušala demonstrirati po mestu skupina omladine hrvatskega bloka proti prepovedi protestnega shoda, ki je bil napovedan za nedeljo in na katerem naj bi se nastopilo proti razpustu hrvatskih društev. Proti demonstrantom je nastopila policija, kakor tudi nacionalistična omladina. Prišlo je do spopadov in kravalov, ki so pa kmalu ponehali, ko se je pojavila ploha.

VENIZELOS SE PO SKLEPU MIRU UMAKNE IZ POLITIČNEGA ŽIVLJENJA.

Pariz, 16. oktobra. (Izv.) »Journal« javlja iz Aten, da je Venizelos uradno obvestil grško vlado, da se po sklepu miru na vsak način umakne iz političnega življenja.

Borzna poročila.

Curih, 16. oktobra. Berlin 0.185, New York 541, London 24.02, Pariz 40.90, Milan 22.775, Pariz 18, Budimpešta 0.215, Zagreb 2.30, Bukarešta 3.35, Varšava 0.055, Dunaj 0.0072, avstrijske krone 0.0078.

Praga, 16. okt. (Izv.) Dunaj 0.03625, Berlin 0.925, Rim 125.75, Budimpešta 1.14, Pariz 225.75, London 132.25, New York 29.80, Curih 551, avstrijske krone 0.04.

Dunaj, 16. okt. Devize: Zagreb 299.50—300, Beograd 1198—1200, Berlin 25.60—25.90, Budimpešta 29.20 do 29.30, London 327.250—327.850, Milan 3096—3104, New York 73.775—73.925, Pariz 5564—5576, Pariz 2472—2478, Sofija 459.50—460.50, Curih 13.610 do 13.640. Valute: ameriški dolarji 73.350 do 73.650, bolgarski levi 438—442, nemške marke 25.75—26.75, angleški funti 326.750—327.750, francoski franki 5505—5525, italijanske lire 3062.50 do 2077.50, jugoslovanski dinarji 1183 do 1187, romunski lei 449—451, švicarski franki 13.515—13.575, češkoslovaške krone 2460—2470, madžarske krone 28.95—29.15.

Zagreb, 16. okt. Devize: Dunaj 0.08375—0.08875, Berlin 2.04—2.34, Budimpešta 2.43—2.73, Bukarešta 40.50 do 42.50, Italija 270—274, London 277 do 282, New York 62.50—63.50, Pariz 475.50—480.50, Praga 213.50—216.50, Sofija 42.50—0, Švica 1167.50—1177.50, Varšava 0.77—0.87. Valute: ameriški dolarji 61.50—62.50, avstrijske krone 0.0865—0, bolgarski levi 0—42.50, češkoslovaške krone 209.50—212.50, francoski franki 471.50—476.50, nemške marke 2.20—0, italijanske lire 266 do 270.

Politika mladinev.

Da je položaj mladinev v Sloveniji danes brezupen, o tem ni več dvoma. Poslednji uslužbenec mladinev že kritizira njihovo delovanje ter udriha po njih v javnih lokalih z brezobzirnimi izrazi ljudske nevolje. Ta položaj mladinev pa postane jasen, če si predočimo dve, tri glavne poteze političnega mišljenja mladinske veje demokratiške stranke.

Slovenska demokratiška stranka je po prevratu imela idealno ugodne šanse, da zavaruje vso napredno javnost v Sloveniji. Razpad klerikalne stranke in njene avstrijske mentalitete, veliko narodno navdušenje v prvih mesecih državne svobode, vzvišene naloge novega življenja so bili kaj ugodni pogoji za vseobčo strnitev naprednega občinstva ter njenega razumnštva. Te strnitve pa se ne bi smelo zamisliti kot enostavno računsko nalogo strankarske organizacije: previdno ovladavanje duševnega razpoloženja mas in oseb, ki so se imele objeti v enotni javni organizaciji.

Ideje demokratizma in težavne naloge ureditve države ter posebnih odnosov slovenskega naroda in njegove kulture k novim pogojem našega nacionalnega življenja, so sami po sebi narekovali tesen stik s slovenskim ljudstvom in njegovim razumnštvom. Stranke živé od velikega idejnega boja, kateri se pa ne sme omejit na diktatorično poveljevanje ter preziranje vsake javne diskusije o prej navedenih novih problemih našega naprednega javnega življenja. Mesto da bi slovenski demokrati uvaževali ta bitni pogoj političnega delovanja, so začeli znano histerično kampanjo proti uglednim slovenskim kulturnim močem, ki jim je izpodkopala vsako resno zaslobo med slovenskim razumnštvom.

Početje slovenskih demokratov, počevši od koruptnega sistema, ki so ga zagrešili na slovenskem uradništvu, od popolnega pomanjkanja vsakega kulturnega dela, od razdelitve Slovenije na dve oblasti, od arogantnega častnikarstva, ogabnega brizganja s protidržavnostjo in protijugoslovanstvom na drugomisle, od bankratske utemeljitve njihove gospodarske in socialne politike pa do najnovejših pravoverne obrambe Pribečevićeve smeri proti ostalim skupinam našega javnega življenja, niso v nikakršni zvezi z demokratiškim in jugoslovanskim programom. To početje tudi ni v nobeni bistveni zvezi z osnovnimi načeli demokratizma, ali pa jugoslovanstva. To je bistroumno spoznala slovenska javnost, ki je mladine, kot izrazite eksponente te politike, ostavila na cedilu in jim kompaktno obrnila hrbet.

V politiki mladinev ni nobene skladnosti, nobene doslednosti. Samo ena doslednost jih označuje: namreč doslednost trmoglavega osebnega stališča. Kar so enkrat sklenili, to mora obveljati, pa četudi propade stranka kot taka, samo da se ne omaja domišljajva nezmotljivost njenih voditeljev. Pri njih ne najdete sledu politične koncilijantnosti, spoštovanja nasprotnih mnenj in pa trezne presoje čustev in nazorov politične koalicije. Zanje so vsi problemi enostavni: kajti samo pri njih je doma državnost, jugoslovanstvo in socialna skrb, iz te osebné predpostavke izhajajoč, obsojajo vsak nasproten pokret, pa najši tudi tako jugoslovanski, kakor je bil zagrebški kongres. Njim je ljubša zveza a radikalci in obstoj velikosrbske koalicije, kakor pa naslon na resnično jugoslovanske skupine naše javnosti.

Kamor pogledaš, same zamujene prilike! Povsod zapaziš osnovne pogoje njihove politike, ki so plod osebné nestrplivosti, trmoglavosti in politične nezrelosti. Kar jih pozitivno diči, je njihova gibčnost in pridnost ter bujaršarška častnikarska spretnost, ki pa pri nas več ne zaleže. Vse te strani mladinske politike v Sloveniji so se lahko zapazile o priliki zagrebškega kongresa in pa v položaju, ki je nastal v Ljubljani sedaj pred občinskimi volitvami.

Kako trdna bi bila danes pozicija demokratiške stranke v Sloveniji, ko bi bili potegnili z zagrebškim kongresom in z resolucijami, ki so se pod vidnim pristankom Davidovića samega proglasile kot smernice za našo notranjo politiko. S to resolucijo in z osebami, ki so tamkaj nastopile, je bil grajen most do zopetne vzpostavitve moralnega in političnega ugleda demokratov v slovenski domovini. Na mah bi bili ustvarili skladnost med razdvojenim naprednim svetom Slovenije in predvsem v Ljubljani bi bila situacija rešena. Omogočili bi spravljivo razpravo o tako kočljivem vprašanju, kakor je oblastna razdelitev Slovenije. Toda ne! Z osebno intranzigenco je treba nadaljevati do skrajnosti! Kaj napredni živeli v Sloveniji, kaj slovensko razumnštvo, kaj demokratiška stranka, kaj državnost in jugoslovanstvo, samo da ostanejo v svoji trmi dosledni. Rajši potegnemo z velikosrbsko politiko Pašić-Pribečevića ter z nekoličino dalmatinskih fašistov, kakor da gledajo na prave državne interese, na razvoj demokratiške stranke in na konsolidacijo političnih razmer v Sloveniji.

Če tako začnemo in končujemo politika pri osebni trmoglavosti in kratkovidnosti, potem ni čuda, da so mladini danes popolnoma izolirani in zavrženi od poslednjega svojega sluge. Pregovor pravi: kogar je Bog udaril s slepoto, temu ni pomagati.

Grška pristaja na vse.

GRŠKA PROŠNJA ZA ODGODITEV VKORAKANJA TURKOV V TRACIJO. — GRŠKI UMIK IZ TRACIJE.

Pariz, 16. oktobra. (Izv.) Poročevalci lista »Chicago Tribune« javlja iz Jedrena, da so Grki svoje topništvo snoči odpredali proti Karagaču. Pri tem so zagotavljali, da se pripravljajo na obstrreljevanje Jedrena, ker kollejo Turki krščansko prebivalstvo. Poizvedovanje po gorelih vaseh pa je dognalo, da so Grki, ko so se umikali, zažigali vase. Število ubežnikov iz Tracije cenijo na 200.000, ne vstevši 50.000 mož grške vojske, ki je brez vsake discipline.

Carigrad, 16. okt. (Izv.) Zavezniški vrhovni komisari so izročili zastopniku Mustafa Kemal paše izjavo, po kateri naproša grška vlada zavezniške velesile, naj podpirajo izseljevanje kristjanov iz Tracije in podaljšajo rok za izselitev in odgode vkorakanje Turkov v to pokrajino. Grška vlada do stavlja, da je primorana udati se in da zaradi tega pristaja na sklepe, ki so bili sprejeti v Mudaniji.

OBSODBA DR. RATHENAUOVII MORILCEV.

Leipzig, 16. okt. (Izv.) V soboto popoldne je državno sodišče razglasilo obsodbo v procesu proti morilcem zunanega ministra dr. Rathenaua. Obsojeni so bili: Ernest Werner Techow zaradi sokrivde na umoru na 15 let ječe in 10 let izgube časti. Hans Georg Techow zaradi sokrivde in pomagaštva na 4 leta in 1 mesec zapore, Günther zaradi sokrivde na 8 let ječe in 10 let izgube časti, Salomon in Nie-

drist zaradi sokrivde na 5 let ječe in 5 let izgube časti. Ilsemann je bil oproščen sokrivde in pomagaštva, obsojen pa zaradi prestopka zoper naredbo o nošnji orožja na 2 meseca zapore. Tillesen zaradi prestopka zoper javni red na 3 leta zapore in Plaass zaradi istega delikta na 2 leti zapore. Stroški procesa se razdelijo med obsojence. Oproščeni so bili Warnecke, Steinböck in Voss, vendar pa morajo nositi del stroškov. Schütt in Diestl sta svojo kažen odsedela že v preiskovalnem zaporu.

Uradniški zakon.

Modern in dober je bil predlog zakona o drž. uradnikih, kakor ga je bila izdelala vladna komisija. Ta zakonski načrt je potem predelal ministrski svet, sedaj ga pa priključuje vladajoče stranke zopet v strankarskem smislu in to ne samo v škodo drž. uslužbencev v srednjih in nižjih kategorijah marveč tudi v škodo drž. uprave. Določili so, da onim, ki žele vstopiti v državno službo v drugi kategoriji, ni treba napraviti mature — ta pogoj je vseboval prvotni zakonski načrt — marveč, da zadostuje, če dokažejo, da so absolvirali kakšno srednjo ali pa strokovno šolo, ne da bi pojem »strokovna šola« natančneje precizirali. S tem so vladajoče stranke na stežaj odprle vrata korupciji, ker skušajo s tem pridobiti politične privržence pri uslužbenih nižjih kategorijah. Vladajoče stranke bodo mogle sedaj pomikati svoje protežirane-agitorje za svoje politične stranke, četudi nesposobne sorodnike — iz nižjih kategorij v drugo kategorijo, ne da bi bilo treba tem protežirancem dokazati, da so naknadno absolvirali študije, ki so potrebne za uspešno službovanje v drugi kategoriji. S tem se bo še bolj poslabšala uprava; kajti protežiranec navadno ne razume in noče delati.

Druga velika napaka, ki jo nameravajo napraviti vladajoče stranke na uradniškem zakonu, je ta, da nameravajo napraviti preveliko razliko v plačah med akademsko izobraženimi in med ostalimi uslužbenci. Tudi to bo škodovalo upravi. V praksi se večkrat pokaže, da je marsikak talentiran in ambiciozen uradnik, kateremu je ostala pot do akademske izobrazbe vsled pomanjkanja gmotnih sredstev zaprta, bolj organizatoričen in inicijativen kot

pa uradnik z visoko šolsko izobrazbo. Vzglodov imamo dovolj na razpolago.

S tem, da nameravajo napraviti vladajoče stranke tako veliko razliko v plačah med akademsko izobraženimi in ostalimi uslužbenci, hočejo na eni strani nagraditi prve, ki so danes v veliki večini še njihovi pripadniki, na drugi strani pa delati razdor med posameznimi kategorijami ter slabiti njihove organizacije prav po receptu bivšega avstrijskega gesla divide et impera. To bo rodilo veliko nezadovoljstvo pri uslužbenih srednjih in nižjih kategorijah ter onemogočilo ono harmonično delovanje državnih uslužbenecv vseh kategorij, ki je pogoj za dobro urejeno državno gospodarstvo ter za prospek in dobrobit vseh državljanov. Na vsak način je torej treba preprečiti, da bi bil uradniški zakon redigiran v strankarskem smislu in zahtevati moramo pravično in moderno službeno pragmatiko. Le, če bo ta pravična, bo državna uprava dobra, če bo pa ta dobra, bo zadovoljen narod, in če bo zadovoljen narod, potem ne bomo potrebovali toliko policajev in orožnikov kakor sedaj. Potem ne bo treba protestnih šodov radi slabega železniskega in poštnege prometa, radi počasnega poslovanja državne uprave, radi drage uprave (bakšiš) itd. Ne samo prizadevi uslužbeni, marveč vsi volilci naj torej protestirajo proti strankarski redakciji uradniškega zakona in če protest ne bi pomagal, naj pokažejo pri prihodnjih volitvah, da ne marajo političnih strank, ki podreajo državni interes strankarskemu, marveč, da hočejo take stranke, kojim je »salus rei publicae suprema lex«.

Uradnik.

Proletariat čaka.

Trst, 13. oktobra.

Iz kakšnih elementov je sestavljena fašistovska organizacija v Italiji, sem že opisal v prejšnjih člankih. Fašizem nima nikake moralne podlage, fašizem ni prepričanje, ni vera, ampak je pribežališče izmečkov italijanskega naroda, kloake, v katero se steka vsa gniloba, kar jo premore Italija. In premore je dosti! Da se je mogla razviti fašistovska organizacija tako mogočno, k temu je pripomogla italijanska vlada sama, ki je uporabila te ljudi najnižje vrste kot orožje proti proletariatu, ki je hotel priti v Italijo na površje.

Nikakor pa si ne smete predstavljati, da je vsa Italija fašistovskega mišljenja. Res je, da imajo sedaj fašisti vso moč v rokah, da se mora celo vlada sama tako sukat, kakor hočejo fašisti, toda s tem še ni rečeno, da je fašistovskega mišljenja italijanski narod. Vse stranke so zaenkrat potlačene, brez moči in ne kažejo velike odpornosti; to pa ne morda vsled strinjanja, ampak vsled silnega terorja, s katerim operira fašizem. Ne smemo tudi pozabiti, da je fašizem nedotakljiv, zakaj podpira in brani ga vlada sama in vsak, ki reagira proti fašizmu, plača z imetjem in s krvjo. Fašisti sami pa imajo krvave roke brez kazni.

Fašistovskih aktivnih članov je okrog 30-40.000, a podpornih okrog 60.000. Aktivni člani so uslužbeni, prejemajo plačo in za to plačilo so vsak čas pripravljani požigati in moriti. Primerjamo jih lahko z najetimi in plačanimi tolovaji. Za isto plačilo bi stopili v službo tudi k socialistom, komunistom in prav gotovo tudi k Jugoslovanom. Kdo je gospodar, je njim postranska zadeva; glavno jim je plačilo, svoboda v dejanjih in uloga »junaka«.

Podporni člani so deloma kapitalisti, šovinisti (večinoma profesorji, dijaki in advokati) ter nekateri državni uradniki in pa prenapetiki, ki silijo v ospredje, da bi dosegli ugodno pozicijo, ali pa se pokazali junaka — deloma pa so ti

podporni člani ljudje, ki so prisiljeni pristopiti k fašistovski organizaciji zaradi svoje pozicije, tako n. pr. nekateri trgovci, obrtniki, gostilničarji i. dr. — Vmes seveda tudi nekateri delavci in uslužbenci pod pritiskom svojih delodajalcev.

Ogromna večina italijanskega naroda pa v srcu ni na strani fašistov, najmanj pa italijanski proletariati. Italijanski proletariati trpi in čaka, da splahnejo vode fašistovske povodni. Preneša teror, pričakuje celo silniškega, a trdno veruje, da bo fašistovska moč strla in da pride nato on sam do besede. 3 proletariati čaka tudi vse prebivalstvo zasedenih pokrajin, ki prenaša največje krivice in najsilnejši teror.

Nekateri jugoslovanski listi so pri nesli vesti o ustanovitvi fašistovskih podružnic v slovenskih krajih in tudi na svoja uspeha sem slišal v Ljubljani ob priliki školskega zleta pikre in prezirlive besede na račun primorskih Slovencev, češ, glejte izdajce, ki se že prodajajo...

Resnica je, da so ustanovili fašisti nekaj podružnic v čisto slovenskih krajih, tako n. pr. v Postoini, v Idriji, v Kojskem, Števerjanu in morda še kje. Toda ti člani fašistov niso domačini, ampak Italijani, ki so prišli vrag vidi od kje. Nekateri so fašisti po »poklicu«, drugi pa v državni službi. Ali vsi so tuji in Italijani, priseljenci. Morda je med njimi tudi kateri, ki je slovenskega rodu, ali takih propalic najbrže lahko naštejemo na prste. V Kojskem je tak človek. Ali kakor sem poizvedel, je ta človek potepuh, ki se je vedno klatil po svetu in se je nahajal pred vojno nekeje na Nemskem, med vojno se je klatil po Italiji, priveržil nekaj lir in dobil od Italijanov kosecijo za trgovino. Piše se Julijan. Ta slučaj je edini, ki mi je znan.

Zaradi posameznih slučajev pa vendar ne bomo obsojali vso val ali pa celo vso deželo! Propalce najdemo povsod in Ljubljana menda tudi ne bo brez njih.

Primorsko ljudstvo stoji trdno kakor vedno. Kljub terorju, kljub pogorilcem ni prenehalo s kulturnim delom, ki je sedaj sicer na vseh koncih in krajih ovirano, a se zopet razmahne in razkošati, kakor hitro preneha pritisk. V

bodoče bom skušal sporočiti pregled prireditve in pregled kulturnega gibanja v zasedenem ozemlju sploh, da bodo imeli rojaki onkraj meje pojem o našem duševnem življenju.

Dunaisko pismo.

Na Dunaju, 13. okt. 1922.

Naš rojak g. Josip Rijavec iz Gorice, zdaj prvi tenor opere v Beogradu, je priredil 12. t. m. v veliki dvorani tuk. »Konzerthaus«-a koncert, ki je imel v vsakem pogledu največji uspeh. — Ogromna dvorana, menda največja te vrste v Evropi, je bila docela razprodana, da so vtisnili celo sedeže za »silo«. Jaz sem vjel le še eno vstopnico v 12. vrsti za 30.000 K.

Sodeloval je sloveči dunajski simfonjski orkester (Wiener Simfonie Orchester) in to prvič pod vodstvom priljubljenega komornega pevcu Rihardu Tauberju in znane koncertne pevke Annie Stein. — Prvi tenor iz Jugoslavije, ki utesne gostovati s slavno Jerico v Ameriki (ta neresnična vest se je razširila po Dunaju!) pa Tauber Stein — vse to je bila uspešna vaba za Dunajčane in seveda tudi za tuk. Jugoslovane, da so napolnili ogromno dvorano. Tolikega navala še nisem videl.

Rijavec je pel arijo Tamino iz »Zauberflöte«, Walters Preislied aus »Die Meistersänger von Nürnberg«, arijo Rudolfa iz »Bohème«, arijo Rehadeane iz »Aide« in skupaj s Steinovo duet iz »Bohème«. Nemške opere je pel nemški, italijanske italijanski in dodal je hrvatsko »Da sam bogat« od Heintzeja. — Že po prvi točki je bil vihar no dvakrat priklican na oder, po Walterju pa sem šel do petkrat. — Pel je divno, čisto, lahko, dovršeno; videlo se mu je sprva, da je v mali zadregi pred tem tujim občinstvom in v tej dvorani, v kakoršni še ni nikdar nastopil. Toda bil je zelo simpatično sprejet in od točke do točke je raslo navdušenje zanj. Tudi hrvatska pesem je bila sprejeta z veliko pohvalo. — Spremljanje orkestra (64 umetnikov prve vrste!) pod živahnim in res spretnim vodstvom Tauberjevim je dalo Rijavcu naravnost imponanten uspeh.

Orkester sam je sival Weberjevo ouverturo k operi »Freischütz«, — intermezzo iz opere »Der Schmock der Madonna« Wolf Ferrerjeve (moralni so ponavljali) in nadvse veličastno Wagnerjevo predigo »Meistersinger«. — Umetniško dovršeno sviranje teh glasbenih biserov je povišalo sijaj tega večera. Annie Steinova je pela še arijo Gilde iz »Rigoletta«. Dovršeno.

Tako nam je Rijavec priredil v tujem mestu izreden umetniški užitek in je obenem povzdignil dober sloves jugoslovanskega imena. — Takih redkih pojavov ne poudenjati. Čujem, da bo Rijavec pel tudi v Berlinu. Želim mu enakega uspeha.

Odkar je odšel Betetto v Ljubljano, je ostal na tuk. državni operi (bivši Hofoper) edini Jugoslovian Nikola Zec, ki dela čast našemu imenu v umetniškem svetu. — Ne pa izdam neko tajnost, namreč, da v decembru dobimo mlado, čvrsto nadomestilo za Betetto; nastopi mlad umetnik, ki je dovršil študije za drug poklic, pa se je iz posebne ljubezni posvetil operi. Gotovi

smemo biti, da bo žel velike uspehe. O svojem času bom poročal natančneje, kajti prepričan sem, da ponese dober sloves slovanskega imena daleč po svetu.

Zadnjič sem omenil, da imamo na Dunaju odlično število svojih trgovcev in obrtnikov, celo velikih tovarnarjev. Malokateri teh podjetnih ljudi bi danes našel v Jugoslaviji mesto za svoje podjetje. Pri večini je to skoro izključeno. Tu pustiti lep zavod in iti v domovino ledino orat in pri tem morda propasti, da se mu bodo rogali ali ga nekega lepega dne še zaprli, tega pač nikdo ne napravi. Zato je naravnost bedasto govorjenje naših »stručnjakov« v ministrstvu trgovine, da »Neka dodju kući!« Kam neki? Še stanovanja ni nikjer ne daste! — O važnosti naših podjetij v tujini bomo še večkrat kaj govorili.

Nek jako marljiv in sposoben naš človek je ustanovil v Fichtgasse 1 a (nasproti našemu poslanstvu) zavod za pomnoževanje not. Njegovi proizvodi so tako lični, da so zapored postali vsi glasbeni zavodi in društva njegovi stalni odjemalci. Note piše tako lično, da so kakor tiskane. — Ker je danes tisk ali litografija draga stvar, priporočam ta zavod vsem založnikom v domovini za manjše publikacije. Recimo: zvezek na 8 straneh, v obliki 24 : 32 cm, 500 iztisov bi stalo danes okoli 500 Din. Naslovni list lahko tiskate doma.

Nekateri jugoslovanski listi so pri nesli vest, da pride na Dunaj za poslaništvo g. Tiča Popovića g. dr. Miroslav Janković, ki je že bil tu upravnik in je zapustil povsod najboljši glas. Ako se ta vest uresniči, bo dobro in prav...

Naše poslanstvo in generalni konzulat sta še vedno stlačena v stari palači na Seilerstätte 30. To palačo je svoječasno kupil pokojninski zalog bosenskih uradnikov in je še danes vkinjen lastnik. Zato naša vlada meni, da mora postati ta hiša naša last. — Toda nasprotni trditve pravi, da je pokojninski zalog 1. 1918 izginil, ko je avstro-ogrska skupna vlada zagotovila pokojnine z zakonom in pokojninski zalog inkorporovala. Po sanžermenskem miru pa odločuje teritorialno načelo, in ker stoji palača na Dunaju, je in ostane avstrijska last. — Do sanžermenskega mira je bil čas, pobrigati se za to palačo. Dobili bi jo za par milijonov, s katerimi bi se bil formalno obtežil naš račun, — zdaj pa bodo najbrže brezuspešni vsi napori. — Sploh smo zapravili milijarde vsled tistega smešnega in šovinističnega bevskanja: »Ništa sa švabima!« — O zapravljenih milijardah bo treba spregovoriti še prav resno besedo.

Zdaj javkajo pri nas doli o avstrijskih arhivih, kjer so tudi naši interesi velikanski. Res je to, ali kje ste bili doslej? Škode, sitnosti in težave za neštete Jugoslovane so nepopisne! Tudi o teh lepih rečeh bomo še govorili.

A. G.

Politične vesti

Shod čeških in jugoslovanskih narodnih socialistov na Dunaju prepovedan.

Kakor smo že poročali, bi se moral danes v ponedeljek vršiti v veliki dvorani dunajskega magistrata shod čeških in jugoslovanskih narodnih socialistov, na katerem bi morali govoriti tudi govorniki iz Prage, Bratislave, Ljubljane in Zagreba. Nemška narodno-socialistična stranka se je protivila temu shodu in je pozvala svoje pristaše, da naj se zberó v ponedeljek zvečer pred magi-

stratom in preprečijo shod. Dunajskemu policijskemu ravnanstvu je bil ta poziv seveda dobrodošel povod, da je pod masko bojazni pred neredi shod prepovedalo. Tako se v Avstriji razumevalo pravice manjšin.

Še ena sodba o demokratskem kongresu.

Beogradska »Epoha« izreka interesantno sodbo o zadnjem demokratskem kongresu v Beogradu. Izvaja med dru-

gim: »Pribeževanju se ni posrečilo odstraniti Davidovića. Davidović je ostal šef stranke. Ako bi bilo pri naših strankarskih generalih le količikaj politične in osebne časti, bi moral Pribežević izvajati skrajne konsekvence za to, ker ni bil od njege že odstavljen šef ne samo odstavljen, marveč je ostal celo na svojem mestu. Pri tem niti ne govorimo o diametralni razliki med resolucijo, ki jo je Pribežević pripravil, in ono, ki je bila sprejeta na zboru. Sodeč po teh okoliščinah in činjenicah lahko odkrito naglašamo, da je dobil Davidović za nadaljnje delovanje v svoji smeri popolnoma svobodne roke, ker se glavni pogoji hrvatskega bloka lahko izpolnijo tudi brez revizije ustave z zakonskimi reformami, med katere spada tudi upravnna razdelitev države... Ako si predložimo vse to, ni dvomiti, da je izvojeval Davidović popolno zmago, Pribežević pa je totalno skrahal.«

Po informacijah člankarja je spoznavanje v demokratski stranki samo navidezen in bo v tej stranki kmalu ponovno izbruhnila kriza.

Vitez Kaltenegger in prof. Franjo Ilesić v drugič in zadnjič.

Gospod profesor Ilesić je v nedeljskem »Jutru« »znanstveno« dokazal, da je bil vitez Kaltenegger navdušen pristaša Slovenstva. Kot dokaz zato je navedel, da mu je Kaltenegger očital: »Er will die spezielle slowenische Individualität ausmerzen.« Torej dobro, mi pristajamo na »znanstveni« dokaz prof. dr. Franja Ilesića. Toda o nečem ga moramo poučiti, kar mu je očitno neznano, da je namreč za Kalteneggerjem vedno stal dr. Deschmann, »der praktische Krrainer«, ki je jezik sploh smatral le kot sredstvo za uveljavljanje v praktičnem življenju, ki se da po dnevnih potrebah menjati. Vsled tega je propagiral, naj Slovenci enostavno zavrnejo svoj jezik in sprejmejo nemškega in se tako priključijo praktično nemškemu narodu. Kaltenegger je bil za Slovenstvo samo s to reservatio mentalis, ker je vedel, da bo Deschmann, »der praktische Krrainer« s svojo propagando preje uspel pri malostevnih Slovincih, ki ne bi imeli nikake zaslombe pri ostalih Slovincih, kakor pa, če se Slovenci čutijo vezane in podprte od ostalih slovanskih narodov. Danes je situacija, če jo primerjamo s tedanjim dobo, sledeča: dr. Ilesić je stopil na mesto praktičnega Kranjca dr. Deschmanna in uči, da je jezik samo praktično sredstvo, ki se da menjati kot srakca. Razlika leži le v tem, da je dr. Deschmann nasvetoval prehod k nemškemu jeziku, dr. Ilesić pa nasvetoje sprejem srbskega jezika. Ideologija je torej prav ista in kaže, da ima dr. Ilesić o kulturnem razvoju in o pomenu jezika v tem razvoju ravno toliko pojma, kot ga je imel Deschmann, samo da je drugi delal to iz politično taktičnih vzrokov, dr. Ilesić pa...

Kar se pa tiče naših štajerskih nemškarjev in razdelitve Slovenije na dve oblasti, je pa jasno, da so vsi navdušeni Ilesićijanci. V mariborski oblasti bodo kaj pomenili, v ljubljanski ne bi ničesar in čimboli bodo Slovenci razkosani, toliko bolje zanje. Če poziva dr. Ilesić nalivno »Jutrove« čitatelje (ker le ti ga morejo smatrati še za znanstvenika), da naj volijo med nemškim ciljem in jugoslovanskim, potem ostane vsej naši misleči javnosti, da voli med štajerskimi nemškarjskimi Ilesićijanci in Slovenstvom, ki je vedno iskalo stikov z ostalim slovanskim svetom in je kot tako v državnem oziru gotovo eden najmočnejših stebrov Jugoslavije, trdnjše kakor »Štajerci« in »Kranjci«.

Za nas pa je nepovrženo dejstvo, da je že a priori sumljivo, če g. prof. Fr. Ilesić kaj »znanstveno« dokaže.

Razpad demokratske stranke v Sloveniji.

»Jutro« konstatira, da je demokratska stranka v Sloveniji, ki je bila do-

Tajnost.

(K uporabi v naši operi.)

Tajnost (Tajemství). Komična opera v treh dejanjih. Besedilo spisal Eliška Krásnohorská, ugalsbil Bedřich Smetana, poslovenil Anton Funtek.

Tajnost je tretja Smetanova opera, ki špa vsebino iz miljeja češke vasi, pa ima vendar kot vsako Smetanovo delo sploh, svoj lastni, posebni značaj. Popolnoma drugačen je ta svet kot se z njim srečamo n. pr. v »Prodani nevesti« ali »Poljubu«.

Soseda Kalina in Malina živita že dolgo v svaštstvu. Pred dvajsetimi leti je snubil Kalina Malinovo sestro Rozo, pa je ni dobil, ker je bil — revež. Od tod svaštvo, ki ga občuti vsa vasa in ki se ob vsaki priliki zopet pokaže na dan. — Kalina si zida novo hišo, katero je dogotovil že do strehe. Na proslavi tega dejstva hoče zabavni in dovipni pevec Škrjanček poravnati spor med obema sosedoma. Pri tej priliki potegne Bonifac, dosluženi vojak in osebenjek Kalinov iz starega okenskega trama prepere papir, na katerem pokojni fra-

ter Barnabaš Kalin sporoča, da se nahaja v podzemlju Bezděža zaklad. Za to »tajnost« izve bliskoma vsa vasa. (I. del.) Kalina se odpravi na Bezděz in dospe po mnogih ovirah do podzemlja. (II. del.) Pot pod zemljo ga privede naravnost v izbo k Malinovic, kjer je baš pri trganju hmeljnega cvetja zbrana vesela družba in tu najde »zaklade«, svojo Rozo. (III. del.) — Vzporedno s tem dejanjem teče še drugo. Kalinov sin Vitek ljubi Malinovo hčerko Blaženko, toda njiju ljubezen in srečo ovirata prepir med očetoma. Ko se stara pobotata, dobta tudi Vitek in Blaženka dovoljenje za poroko.

Ta vaška zgodba se od ostalih Smetanovih razlikuje v tem, da je vseskozi prežeta z življenjem romantizma, ker je od skladatelja zahtevalo zopet novih glasbenih sredstev, novega izraza in premene stila. Naloga je bila tem težja, ker je moral Smetana pokazati romantično ne le iz resne, marveč humoristične plati. In v resnici je v »Tajnosti« Smetani romantika eden glavnih pramenov komike.

Kako mojstrsko je Smetana rešil to

kočljivo vprašanje, opazimo n. pr. na motivu Barnabaša, ki se oglasi strahotno z lahko naznačeno komiko in se takoj obrne v motiv poln šale in smeja. Pravtako je glasbeno zamišljen pojav, ko Kalina na Bezděžu stopa v podzemlje ali pa v tretjem dejanju njegov prihod v izbo k Malinovic. Komika se nahaja tako v osebah kot v situacijah, dočim tiči v Prodani nevesti v prvi vrsti v osebah, v »Poljubu« v situacijah. Poleg Vitka in Blaženke so v »Tajnosti« vse osebe več ali manj komične: Kalina, Malina in Rozo, zlasti pa tipične figure češke vasi: dosluženi vojak Bonifac, pevec Škrjanček in zidarski mojster. Tudi prizori so razven nekoli-ko lirčnih mest izrazito komičnega značaja. »Jesenska« ljubezen Kaline in Rozo, ki tvori glavno os dejanja, se je po zaslugi rahlo nadahnjene komike priljubila občinstvu, ker je nasprotno »pomladna« ljubezen Vitka in Blaženke proti prvi velik kontrast.

Po »Poljubu« je bilo samoobsebi razumljivo, da bo Smetana tudi »Tajnost« prekomponiral. Toda takšnega izraza v komiki in toliko popolnosti v formi

ni nihče pričakoval. Z ozirom na formo pomeni »Tajnost« višek Smetanovega komičnega stvarjenja. Najizrazitejša je v operi enotnost sloga, s kakršno se pri Smetani ne srečavamo vedno v toliki meri. Vsa opera sloni glasbeno na enem glavnem motivu, na motivu »tajnosti«, zaklada, obenem Barnabaša in Rozo, ki je sama Kalinov »zaklad«. Kot kontrast fungira Kalinov motiv. Iz obeh pa razvija Smetana celo vrsto drugih motivov, tako, da je »Tajnost« po motivni plati eno najenotnejših, po slogu pa najvzornijših opernih del sploh. Način, kako Smetana tvori, opazimo n. pr. na koncu prvega dejanja. V celoto se spajata dva kontrasta, kakoršnih v operni literaturi zaman iščemo: v ljubezenski dvospev Vida in Blaženke zazni Škrjančkov razgovor s cerkvenikom Jurkom. S pozicijo se družijo izredno drastična komika, poskus, pri katerem bi marsikateri skladatelj gotovo ponesrečil. Ravno s tem posrečnim mestom je podal Smetana nov dokaz svojega ženjalnega duha.

Zanimivo je dalje, da je v »Tajnosti«, po obliki najvzornije komičnosti

in izdelani Smetanovi operi tekočega glasbenega proda vpletena cela vrsta vpletenih »zaključnih točk«, ki so pa popolnoma logično utemeljene. In ravno v teh je Smetana podal visoko umetniške tipe in pesmi različnih vrst (n. pr. tip romarske pesmi v drugem dejanju, dvospev Škrjančka in Bonifaca, tip pivske pesmi v tretjem dejanju). Kako ženjalno riše skladatelj značaj vsake teh pesmi in ustvarja iz trivijalnosti glasbene krasote! Najrazkošnejša izmed vseh pesmi je pa vsekakor pesem Blaženke v tretjem dejanju »Kaj ta voda z brega pada...«

Opero »Tajnost« je napisal Smetana v letih 1877-1878. Premijero je dirigiral v Novem češkem gledališču v Pragi Adolf Čech, s takim uspehom, da so jo v istem letu ponovili desetkrat. Pozneje je zanimanje zanj opesalo; od leta 1893 pa je začelo občinstvo delo razumevati in danes je na Češkem stalno v repertoirju opernih gledališč. Z veselim jo pozdravljamo na naši pozornici in bomo o predstavah poročali občir-

alej opredeljena na »starine« in »mladine«, razpala in da odslej mladino in starino ni več. Ta ugotovitev je sicer točna, toda »Jutro« je pozabilo pripomniti, da se je vse, kar pošteno misli in čuti na Slovenskem ločilo od mladine, ki so se po dolgotrajnih osebnih bojih končno polastili vodstva napredne stranke in se prodali velikosrbski diktaturi, kateri služijo sedaj pod firmo jugoslovanske demokratske stranke in pomagajo ubijati Slovenstvo.

Načelni boj za frak.
v Ljubljani se je vnel ljut »načelni« boj za frak, ki ga vodi z vso odločnostjo ljubljansko »Jutro«. Frak in

frakarija je ljubljanska politična specijalitet, ki se sicer pojavlja vsakokrat, kadar se mladini in starini med seboj prepriajo za načela, vendar pa se do- sledje še nikomur ni posrečilo definirati frakarije. Samo toliko bi se dalo na podlagi splošnih dosedanjih diskusij o frakariji na splošno reči, da se mladini fraka odločno branijo, zakaj frak pri- stoja dandanes samo tistim, ki niso po- litično koruptni in imajo čiste roke, do- čim mladinom baje bolj pristojajo ra- šovina in vreče. Prvi se torej imenu- jejo v Ljubljani frakariji, drugi pa po- litični capini. Načelni boj za frak pa še ni končan in bo vsekako trajal vsaj do volitev.

Dnevne vesti.

— Zakon o upisu jaht je priobčen št. 236. številki »Narodnih Novin«.

— Posvetovanje o deviznih nare- dilih. Zveza trgovskih gremijev in za- drug je sklicala za soboto ob 6. zvečer interesente iz trgovskih, industrijskih in obrtnih krogov na posvetovanje o novih deviznih naredbah v sejni dvo- rani magistrata. Gospod Ivan Jelačin ml., ki je vodil zborovanje, je podal poročilo o konferenci g. Plavšiča, dne 2. oktobra. Zbornični tajnik dr. V. Mur- nik je nato podal poročilo o sedanjih prehodnih deviznih odredbah. O vpra- šanju naročil, ki so jih trgovci izvršili po 2. septembru se je ugotovilo, da se je nejasno brzojavno odredbo napočuo napačilo, da se blago lahko naroča, da pa se dobe devize pozneje po novem pravilniku. Omenjena brzojavka pa je bila povedati, da se blago do nadalj- nih odredb v inozemstvu sploh ne sme naročati. Kar se tiče opazke, da se ne- katerim strankam prošnje rešujejo hi- terje ko drugim, se je pojasnilo, da se rešujejo prošnje po vrstnem redu in klasi prošnje oddajenih strank če le mogoče se isti dan.

— Brzojavni protest dalmatinskih akademikov iz tretje cone. Dalmatinski akademiki iz tretje cone so poslali mi- nistrskemu svetu v Beograd brzojavno sledeči protest: »Na vesti o okupaciji tretje cone in Sušaka s strani italijan- skih fašistov dalmatinski akademiki iz tretje cone v Ljubljani odločno prote- stiramo proti kršenju našega teritorija ter obenem obsojamo dosedanje brez- brižnost in indolenco narodne vlade, ki pušča iz strankarskih interesov to vpra- šanje nerešeno. Zato kot najboljši to- lmači narodne volje pred fašističkim prevratom v Italiji zahtevamo takoj- njo okupacijo našega še neizprazne- nega teritorija od strani naših regula- rnih čet. Dalmatinski akademiki iz tretje cone.«

— Ukraden prt in gamaše. Ljub- lanska policija je našla pri neki sum- livi ženski velik rumen prt, najbrže lastnina kake cerkve, in pa kratke sive gamaše. Oboje, ki je najbrž ukradeno, se nahaja na policiji.

— Ubešli defraudant. Svoj čas smo poročali, da je Veljko Mikolija, bivši nadnik zagrebškega čekovnega urada, ponesel okrog 2 milijona dinarjev in bil aretiran. Sedaj pa izvežemo, da se je temu nepridipravu posrečilo, da je po- begnil. Upajmo, da ne za dolgo.

— Ni se mu posrečilo. Na Vavtor- skem vrhu je dne 5. t. m. neznan tat vlomil v hišo posestnika Jožefa Koširja in pokradel razne obleke in usnja v vrednosti 23.000 kron. Tamošnji oro- žniki pa so zasledili vse ukradene stvari zapakane v nekem senu. Takoj prvo noč sta se orožnik in ukradeni postavila skrivoma na stražo in čakala tatu. In res je prišel uzmovč še tisti večer po »plene«. Orožnik je zagrmel nad njim »stoj«, toda tat ni čakal. Košir pa je urno ustrelil za njim in ga na več me- stih ranil s šibrami. Tat je toliko krva- vel, da je moral iskati v bližnji hiši ob- vez. Tam pa so ga spoznali in močiček — neki trgovski potnik — bo moral v bolnico.

— Vlom. Neznani lopovi so vlomili v hišo posestnika Alojzija Koširja na Kolovcu in pokradli obleke, perila, de- darja in dragocenosti v skupni vredno- sti 20.000 kron.

— Ubogi gospodar. Janez Starman v Zieblu nad Medvodami je sicer go- spodar, toda ne godi se mu posebno do- bro. Njegova žena Marija in njegov sin sta ga tako neumljeno pretepla, da bo bržkone zgubil eno oko. Žena in sin se zagovarjata s tem, da je gospodar na- silen Slovek, da ju podi od hiše in preti z vilami.

— Vseled bolezn v smrt. Z vlaka, ki vozi iz Zagreba proti Zidanemu mostu je 11. t. m. zvečer skočil neki Jakob Brumen, star 22. let, doma iz ptujske okolice. Pokojnik je bil tuberkulozen in je zadnje čase večkrat povdarjal, da bo šel radi svoje neozdravljive bolezni prostovoljno v smrt.

— Razne nezdobe. Na Vodnikovem trgu se je težko ponosil tesarški po- močnik Franc Ahčan, ko je popravljal neko barako. Oddal so ga v bolnico. — Jožetu Lužavcu, delavcu v strojni to- varnah in livarnah je odletel kos že- ljeza tako močno v glavo, da je Luža- vac padel in na mestu obležal. Prepe- ljal so ga v bolnico. — Delavcu Josipu

Selanu je padel na nogo težak hlod in mu jo zlomil. — Hlapcu Mihelu Kralji- ču se je pri artilerijski vojašnici prevr- nil s senom naložen voz in ga pokopal pod seboj. Težko poškodovanega so odpeljali v bolnico.

Liubijana.

— Za slepe! Podporno društvo sle- pih v Ljubljani je založilo računske blo- ke s katerimi hoče olajšati budo svojim sotrpinom. Usoja se obrniti tem potom z vjudno prošnjo do vseh p. n. hotelir- jev, restavraterev, kavarnarjev, nata- karjev, da bi blagohotno in često pose- gali po teh blokih. Tudi vsa p. n. jav- nost naj blagovoli zahtevati povsod svoje račune le na blokih Podpornega društva slepih v Ljubljani, Wolfova ul. 12, kjer je tudi bloke naročati. Kos sta- ne samo 50 D in ima 100 listov. Podpi- rajmo najbednejše, ki nam bodo hva- ležni vse svoje dni.

— Mestna ljudska kopal je od več- raj naprej zopet odprta. Enkratna upo- raba kadne kopeli se je določila na 4 dnarje, pršna na 2 dinarja.

— Tridesetletnica dole. Pretečeno nedeljo je poslovodja trdnice Ivan Jax in sin, gospod Rajko Sitar obhajal tri- desetletnico, odkar je stopil v službo imenovane trdnice. Živel se mnogo let!

— Izgubila je 87 letna revna vdova v nedeljo proti večeru od kavarne Ev- ropa proti Sp. Šiški ročno torbico z vsebino približno 200 kron in eno mo- ško sliko. Pošten najditelj se prosi, naj torbico odda v upravnistvu našega lista.

— Promocija. Gospodična Marijana Zalaznikova iz Ljubljane bo jutri, dne 15. t. m. opoldne promovirana v veliki dvorani ljubljanske univerze za dokto- rico filozofije.

— Umri je včeraj na Prulah ravnat- elj Češke industrijske banke v Ljublja- ni, gospod Oton Balcer. Pokojnik je bil po rodu Čeh, toda služboval je že mno- go let pri raznih denarnih zavodih v Ljubljani in drugod po naših krajih. Pog- reb se vrši jutri popoldan ob 4. uri s Prul na glavni kolodvor, od tam pa ga prepeljejo na Češko. N. p. v. m.!

— Smrtna kosa. V soboto je umri dimnikarski mojster in posestnik na Sv. Petra cesti, g. Ivan Vrhovec. Pogreb je bil včeraj. Blag mu spomin!

— Najdeno kolo. V soboto, dne 14. t. m. je Plečko Anton, stanujoč v Zeleni jami št. 59 našel za skladiščem glavne carinarne na glavnem kolodvoru mo- ško kolo znamke »Rival« št. 93514.

— Policijske vesti. Francu Erženu v Gaberku je bil ukraden konj z opremo in vozom zapravljenkom vred v skupni vrednosti 24.000 kron. — Pred par dne- vi je prišel k juvelirju Vašiču v Ilici št. 11 v Zagrebu neki eleganten oblečen moški ter si dal pokazati razne prstane in uhane. Ko je odšel, ne da bi kaj ku- pil, je juvelir opazil, da je neznanec od- nesel par uhanov z briljanti, vrednih 20.000 diharjev.

— Samomor služkinje. Dne 13. t. m. so našli ob Grubarjevem prekopu oble- ko služkinje Alojzije Železnikar, ki je zadnji čas služila v Laverici. V obleki je pustila pismo, naslovljeno na njeno mater. Dolež trupla še niso našli. Ne ve se še, kaj je gnalo dekleta v smrt.

Maribor.

Uradni jezik pri južni železnici. Čas bi že bil, da bi uvedlo ravnateljstvo juž- ne železnice slovenski uradni jezik v Mariboru. Popolnoma nepotrebno je, da se izključujejo številke ogibov na kolo- dvoru v nemškem jeziku. Gospoda naj se nekoliko potrudijo, da napravijo v tem pogledu vendar že enkrat red.

Občni zbor trgovskega gremija, ki se je vršil v soboto zvečer v Gambri- novih dvorani, je bil prav dobro obiskan. Udeležil se ga je tudi g. fin. svetnik dr. Rant, kot zastopnik pomočnika fin. min. g. Plavšiča. Zborovanje je predse- doval g. Weigl, predsednik tukajšnjega gremija. G. Pinter je po predsedniško- vem pozdravu prečital zapisnik prej- šnjih dveh sej, na katerih so se reguli- rale plače uslužbenecem. Uslužbenec z 1-4 službenimi leti dobi 2400-4000 kron mesečno, z 5-8 sl. leti 4500-6000 kron, z 9-12 leti 6500-7500 K, ože- njeni pa 20% več. Sluge in služkinje dobi 100 do 1600 K na mesec. Vsaka

službena pogodba se mora napraviti pi- smeno. Nastavljenci naj se plačujejo ne le po njihovi kvalifikaciji, temveč tudi po njihovih službenih letih za bolniško blagajno, kakor tudi davek ima plače- vati delodajalec. — Po kratki debati je bilo vse to sprejeto en blok. Nato je govoril finančni svetnik g. Rant o raz- čiščenju in o zaščiti domače industrije, kakor tudi o zabranjenju uvoza oziroma izvoz gotovih predmetov in pridelkov. Omenil je tudi, da izide še v teku tega meseca »Pravilnik«, ki bo odgovarjal našim potrebam. G. Rant je žel splošno odobravanje.

Draga volovska kupčija. Pretečeni terek je kupil na tukajšnjem sejmju gos- pod A. Janžeković, posestnik iz Lai- teršberga, par volov za svojega sina. Plačal je zanje 25.000 kron in naročil prodajalcu, naj žene voli naravnost si- nu na dom. Ker pa g. Janžeković ni za- hteval živinskega potnega lista, jo je prebrisani prodajalec z volmi, denarjem in živinskim potnim listom popihal. Gos- pod Janžeković po leta od orožniške postaje do postaje — toda volov ni.

»Huškač« — ni žaljivka. Tako je izrekel mariborsko sdišče v procesu Žnuderl-Paskalo-Dreisbner, dne 12. t. m. Slednja sta namreč psovala gos- poda Žnuderla na viničarskem shodu v Svečini, vsled česar je bil nekdanji Súdmarkovec Paskalo obsojen na 1000 dinarjev kazni, pa ne radi psovanja, temveč radi motenja shoda. Radovedni smo, če bo sodišče v vseh slučajih iste- ga mnenja.

Celje.

Mestno gledališče v Celju. Danes v terek ob 20. uri gostujejo v celjskem mestnem gledališču člani ljubljanske drame pod režijo g. Putjate v tridejan- ski komediji »Jack Straw«.

Poročil se je v nedeljo gospod Fran- jo Dolžan, kleparski mojster v Celju z gđ. Drago Leon, hčerko krojaškega mojstra v Celju g. Josipa Leon. Mnogo sreče!

Trgatev v celjskem okolišu je že veččinoma končana. Tuintam se kakšen vinogradnik čaka lepših solčnih dni, ki bi naj zboljšal kvaliteto pridelku.

Vreme je pri nas stalno deževno in hladno. V celji polovici oktobra menda nismo imeli treh solčnih dni. Tako hladne in mokre jeseni ljudje ne pom- nijo že dolgo.

Amerikanska mast se v Celju pro- daja po 128 K, slanina pa po 116 K kg. Cena sladkorja v Celju je za sladkor v kockah 78 K, za kristalni sladkor 68 kron za kg.

Smrtna kosa. Umrla je v Celju gos- pa Helena Cegnar, lastnica tobacne trafike v Vodnikovih ulici v 59. letu starosti. — V Prešernovi ulici je umrla posestnica Eliza Rauch v 73. letu sta- rosti.

Pokrajina.

Kočevje. Radikal štev. 21/a (nem- škega spola) se silovito jezi, da je ob- činski odbor županu povišal župansko nagrado. Da se pa ne boje po nepo- trebnem razburjal, mu bodo povedano, da se je sklenilo soglasno, upoštevajoč nadvse požrtvovalno in uspešno delo- vanje g. župana v mestni upravi. Vzlic povišani nagradi občinska uprava pri- hrani še marsikak tisočak, ker s svojim osem- do deseturnim dnevnim delom nadomestuje gospod župan drugo pisar- niško moč in je s tajnikom spravil ob- činsko pisarno v vzoren red, česar pač tudi gospodje radikali ne bodejo mogli zatajiti. Pri ljubljenosti in spoštovanju sedanjega župana so zadostno doku- mentirale prisrčne ovacije ob priliki po- višanja nagrade. Naj ga v njegovem na- daljnem delovanju ne motijo neokusni napadi, ker poznamo motive teh zaplot- nikov in njih — nevoljivost.

Iz Strnišča nam pišejo, da se čuje, da nameravajo opustiti pošto in orožni- ško postajo v taborišču, ker bodo Ru- se premestili nekam na jug. To bi ni- kakor ne bilo koristno in je z narodno- gospodarskega stališča, odnosno iz varnostnih ozirov kompetentnim obla- stem ta korak odsvetovali, kajti obe napravi sta za industrijo v Strnišču, ki se nahaja v krasnem razmahu, eminent- ne važnosti. Upamo- da bodo merodajni faktorji sami uvideli in prepotrebno po- što ter orožniško postajo v Strnišču pu- stili še nadalje.

Sport in turistika.

Zimskošportni odsek S. K. Ilirije sklicuje v sredo, dne 18. t. m. ob 20. uri setanek v restavraciji »Novi svet«. Ra- di ugodnosti glede skupne nabave opre- me in razgovorov o programu za pri- hodnjo sezono je dolžnost vsakega čla- na, da se sestanka zanesljivo udeleži. Člani drugih odsekov kluba, ki namer- avajo gojiti zimski šport, novi člani in naraščaj dobodošči.

Hermes — Ilirija 0 : 7. Prijateljska tekma, kjer je doživel Hermes zaslužen poraz. Najboljši je še bil vratar, hraneč številne strele agilnega ilirskega nap- ada. Pri Iliriji je Oman nanovo pokazal svojo prvo razredno igro. Zadostuje opozoriti na njeg. glavno vrlo: strel, ki jih ta nogometaš sproži iz vsake situ-

acije, so neubranljivi. V ostalem je raz- močno igrisče onemogočalo lepo in smoteno igro.

Slovian — Sparta 3 : 0. Sparta k tekmi ni nastopila in tekmo po opravi- lniku izgubila.

Gledališče in glasba.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

Drama:

Oktober 17. terek zaprto.
Oktober 18. sredo »Hlapci«, B.
Oktober 19. četrtek »Jack Straw«, C.
Oktober 20. petek »R. U. R.« A.
Oktober 21. sobota »Romant. duše«, E.
Okt. 22. ned. Ob 3. pop. »Jack. Straw«, Okt. 22. ned. Ob 8. zv. »R. U. R.« Izv.
Oktober 23. pond. »Romant. duše«, D.

Opera:

Oktober 17. terek »Tajnost« Izven.
Oktober 19. sredo. Večer dramatičnih plesov. Pleše Val. Kratinova, pro- fesorica na Dalcrozejevem zavodu v Hellerau. Izv.
Oktober 19. četrtek »Lakme«, red D.
Oktober 20. petek zaprto.
Oktober 21. sobota »Tajnost«. C.
Oktober 22. nedelja »Lakme«. Izven.
Oktober 23. ponedeljek zaprto.

Premiera v operi. Danes v terek, dne 17. t. m. se vrši v opernem gleda- lišču premiera Smetanove komične ope- re »Tajnost« za izven. Dozdaj so se od Smetanovih oper na slovenskem odru izvajale »Prodana nevesta«, »Poljub« in »Dalibor«. Muzikalno spada »Taj- nost« med Smetanova najdovršenejša dela. Glavne vloge izvajajo ga. Thierry- Kavnčkova, gna. Thalerjeva, gg. Ko- vač, Zathay, Zupan, Cvejić in Bratuž. Režijo vodi g. Debevec, dirigira g. Ba- latka. Nove dekoracije je naslikal gosp. Skružny. Začetek ob pol osmih. Vsebi- na je natisnjena na lepkih in v Gleda- liškem listu. Na razpolago je tudi po- sebna knjižica s celotnim besedilom. Vse to je na prodaj pri blagajni in bi- lijetrih.

Operni libreti. Pravkar je izšel pr- vi zvezek opernih libretov: komična opera v treh dejanjih »TAJNOSTI«, spisala Eliška Krasnohorska, godbo zlo- žil B. Smetana, poslovenil Anton Fun- tek, 56 strani. Cena 3 D. — Zvezna ti- skarna in knjigarna v Ljubljani, ki je založila ta prvi zvezek, namereva te- koče izdajati librete glavnih oper, ki se bodo pele v tukajšnjem Narodnem gleda- lišču. Kot prvi zvezek je izšel libreto Smetanove opere »Tajnost«, čije pre- miera bo danes zvečer. Ti libreti bodo obiskovalcem opere služili kot dober pripomoček za boljše razumevanje predstave. Ker je cena, 3 D za zvezek, razmeroma zelo nizka, si bo gotovo vsak obiskovalec opere poskrbel tak prakti- čen pripomoček, s katerim bo mnogo lažje sledil izvajanjem na odru. Libreti se bodo dobivali v razprodaji tudi pri opernih biljetrih in pri blagajni v ope- ri. Ker je oprema lična in ima knjižica tudi sicer iz dramatično - literarnega stališča svoj pomen, ter v očigled nizke cene, jo toplo priporočamo.

Večer dramatičnih plesov priredi Valerija Kratinova, prof. Galeroze- ve šole v Hellerau v sredo, 18. oktobra t. l. v opernem gledališču. Izvajan bo Derissy, Grieg, Chapin, Reger i dr. Ne- kaj novega za ljubljansko, umetnost ljubčve publiko bo brezdvomno ples brez glasbe. Umetniške plakate k tej prireditvi so izdelali gg. Dolinar in Ant. Kregar. Slednji bo izvršil tudi inscena- rijo. Opozorjamo cenj. občinstvo, da ne zamudi te izredne prireditve. Predpro- daja vstopnic pri gledališki blagajni.

Koncert ge. Zd. M. Greguričeve. Ve- selo znamenje živahnosti konc. sezone, če že v začetku koncertov kar dežuje. Veseli pa ne morejo biti prireditelji, ki imajo ogromne stroške (le davka je treba plačati 30 odstotkov od dohodka) če so koncerti slabo obiskani. Po vsej priliki kaže prognoza, da bo letos s koncerti križ. Krivde slabih obiskov ne moremo zapisati na rovaš apatije na- šega občinstva napram resnim prired- bam, marveč bolj dejstvu, da ni denar- ja. Duševni proletarijat ga nima niti za življenske potrebščine, elita in imovi- tejši, ki žive v izobilju, pa z malimi iz- jemami ne čutijo potrebe po duševni hrani. Tako so bili koncerti ge. Pappo- ve, glasbenega društva »Ljubljana« in plesni večer Val. Kratinove slabo obis- kani in vedeli smo v naprej, da tudi na koncertu ge. Greguričeve najbrž ne bo bolje, tembolj, ker je bila gospa pri nas kot operna in koncertna pevka ne- znana. V Ljubljani pa dero ljudje sku- pna je, če nastopi pevec ali pevka s pri- nas priznanim renomejem. Pač je prišlo na koncert občinstvo, ki se za glasbo zanima, torej tisto, ki tvori stalno pu- bliko vseh naših koncertov. Ga. Gregu- rič ima zelo obzežen, v nižini in sred- nji legi prav simpatičen, lepo pobarvan in doneč glas; tudi višine ji ne morem odrekat, vendar me je bolj navdušila srednja in nizka lega. Priznati se mora, da se je pevka prav marljivo šolala, kar očitno kaže njena izvrstna tehnika dihanja in da ima resno voljo, da pa se

morda zadnje čase ni dosledno vadila. Škoda le, da ni za svoj nastop izbrala novejšega sporeda. Njene točke pri nas niso bile tako upoštevane iz enostav- nega razloga, ker smo vse te skladbe že nekajkrat poslušali od sijajno reno- miranih interpretov. In naša publika je skrajno razvajena. Opravičljivo pa je tudi to iz razloga, ker se nahaja gospa še prav malo časa med nami in ni imela prilike spoznati našo novejšo glasbeno literaturo, česar pa v bodoče, upamo, gotovo ne bo opustila. Vseka- kor je ga. Greguričeva nekatere arije in pesmice odpevala prav lepo in obču- teno (osobito n. pr. Konjovičev: Pod pendžeri, dr. Schwabovi: Zdrava Ma- rija in Dekletce, podaj mi roko) ter se je proti koncu koncerta posebno raz- vnela v ariji Margarete iz »Fausta«. Publika ji je po vsaki točki priznavala njen trud in izvajanje z zelo živahnim ploskanjem in aplavzom ter sta prejeli v priznanje ga. Greguričeva in sprem- ljevalka na klavirju ga. Kokot krasne šopke.

Književnost in umetnost.

Umetnostno - zgodovinsko društvo priredi v četrtek, dne 19. t. m. ob 3. uri popoldne vodstvo po Narodni galeriji (v. Kresiji), ki se je poleti preuredila in po- večala svojo zbirko. Vodi dr. Izidor Cankar. — Vabljeni člani Umetnostno- zgodovinskega društva in Narodne ga- lerije ter prijatelji umetnosti.

Franc Erjavac: Naša Istra. Sa slo- venščak Sv. R. Milosavljević. Skopje, 1922. Cena 1 D. — Agilno »Učiteljsko akcionarsko društvo Zavičaj« v Skop- lju je začelo izdajati prepotrebno zbir- ko »Naša neoslobodjena brača«, v ka- teri hoče predstaviti srbski javnosti po- samezne dele naše neosvojene domo- vine. Kot prvi zvezek je izdala prevod brošure slov. publicista Fr. Erjavca »Naša Istra«, ki je izšla neposredno po prevratu v slovenskem jeziku v založbi tukajšnje Zvezne tiskarne, le da je srbski prevod že dopolnjen s kratkim, a preglednim zgodovinskim uvodom. — Upamo, da dobimo kmalu tudi naslednje zvezke. Lično, poljudno in pregledno ter izčrpno brošurico toplo priporoča- mo.

»Pikova dama«. Spisal A. Puškin. Izdala in založila Zvezna tiskarna Ma- rijin trg 8. Cena broširani knji 3 D.

Društvene vesti.

Tečaj društva zasebnih nameščen- cev. Tečaje za srbohrvaščino in ita- lijansščino sta preložena, ker nam še ni dodeljen zaprosen šolski lokal. Prihod- njo učno uro bomo naznanili potom okrožnic. Stenografski tečaj prične v sredo, dne 18. t. m. ob 7. uri zvečer v društvenem lokalu, Cesta na gor. žel. 6. Pričetek ostalih tečajev bomo pravo- časno naznanili.

Društvo stanovanjskih najemnikov za Slovenijo opozarja, da se vrši pri- hodnja javna odborova seja v sredo, dne 18. t. m. ob 20. uri v veliki dvorani »Mestnega doma«. Društvena pisarna daje članom dnevno od 18. do 20. ure informacije Sv. Petra cesta št. 12, pri- tičije, desno.

Mladinsko tamb. društvo »Mladost« ima dne 23. t. m. ob 8. uri zvečer v re- stavraciji Fani Soklič svoj ustanovni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav in nagovor. 2. Volitev pred- sednika. 3. Volitev odbora in 4. Razno- terosti. — Priprav. odbor.

SVILA.

modni nakit, vse potrebščine za šivilje in krojače
načeneje pri:
A. Šinković nasl. K. Soss,
Ljubljana, Mestni trg št. 10.

„Kraljevi vitez“

(508 strani)
je izšel krasno vezan oba dela skupaj in stane
Din 40—
Naročila sprejema
Zvezna knjigarna,
Ljubljana
Marijin trg št. 8.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

Oboževana Evgenija!

Jutri zvečer te pričakujem v svoji hiši ob Themškem mostu. Moj voz te bo čakal na domenijskem mestu. Briljantni kinč, katerega si tako občudovala, sem kupil zate, ljubica moja. Dobiš ga, če boš z menoj prav ljubeznjiva. Ali že veš, da je Bradson ruiniran?

Na svidenje

s tisoč poljubi

baron Wolson.

Mrtvaško tiho je bilo v elegantni sobi. Toda ta tišina je bila le tišina pred viharjem.

Evgenija je stala pri vratih, toda lord ji je zastavil izhod. Prestrašena ga je pogledala; izgledal je kot blazen.

»Pismo — pismo« je stokal. »Jeli res, da sem zopet prevaran tudi od tebe?«

Nekaj v prsih ga je dušilo. Zmečkal je pismo v brezoblično kepo in ga vrgel Evgeniji v obličje z vzklikom:

»Krivoprišna vlačuga!«

Mirno ga je poslušala. Visoko zavržena je stala pred njim, potem pa je stopila korak na stran — in pritisnila na gumb. Zunaj nekje se je oglasil zvonec... Dva služabnika sta stopila v sobo, oba izvanredno orjaška...

»Oslobodite me blazneža!« je zapovedala Evgenija, pri čemur je pokazala na lorda.

Takoj sta služabnika ubogala in se približala lordu, toda že v prihodnjem trenutku se je eden opotekel pod udarcem lordove pesti.

»Kaj? ... Vidva se hočeta dotakniti lorda Bradsona?«

Nehote sta se služabnika umaknila korak nazaj in pogledala svoj gospodarico, kot da pričakujeta novega povelja.

Evgenija je zakričal nanje: »Vrzite ga venkaj! Če ne, sta danes zadnji uro v moji službi. Lord je obubožal, on mora zapustiti London. Moj zaročenec je baron Wolson, samo on je vaš zapovednik! ... Torej ven s tem tukaj!«

Zopet sta služabnika naskočila lorda in ga s silo tirala k vratom.

Sedaj se je razvila obupna borba, toda zamaš se je skušal lord oprostiti. S silo sta ga služabnika izvlekla iz sobe in za njim je zvenelo porogljivo posmehovanje. Evgenija je sledila še vedno boreči se skupini. — Končno je zaklical lord Bradson:

»Sto šilingov za vašu, če me izpustite!«

»Dvesto šilingov, če izpolnita moje povelje! Mislita na svojo dobro službo.«

Zamaš je bil obupni lordov odpor; vsa boreča se skupina se je že nahajala pred hišnimi vrati in brezsrčna ženska je sedaj zaklicala:

»Jutri bo vedel ves London, da so te moji služabniki vrgli na cesto!«

Hripav krik mladega moža ji je odgovoril. Hišna vrata so se odprla in kakor žoga sta orjaška služabnika vrgla temno telo na cesto.

Takoj so se vrata zopet zaprla, za njimi pa je zvenel vesel smeh... Evgenije.

Pogiban v smrti.

Meglena noč v Londonu.

Vse tiho naokoli. Nobenega glasu od nikoder. Resnično tiho je v londonskem Hyde-parku. Nič živega se ne gane. Toda stoj — ali ne bega tam pod brezlistimi drevesi človek? Gotovo, opoteka se in kolne. Sedaj je stopil v svetlobni krog, katerega mrko črta na pesku osamljena svetilka. Rdečkasta svetloba osvetljuje spačene poteze. Zmedeno vise kodrasti lasje čez čelo. Elegantna obleka se nahaja v neredu, umazana je in raztrgana — morda od grmovja.

Kdo je nesrečnež?... Nihče drugi, kot nesrečni lord Bradson.

Pred nekaj urami se tako srečen, sedaj — izdan in onečastjen. Bolest in sram se črta na njegovem inteligentnem obrazu. Vse se na klop, mokro od nočne megle.

»Ne morem več živeti!... Jaz, lord Bradson, zadnji svoje stare, ponosne rodovine, sem bil na ukaz vlačuge vržen na cesto!... Oh, tega je preveč!... Kaj naj mi da še življenje... Ali naj se vrnem na Škotsko?... Ne! Nemogoče, ker tudi tjakaj bi me zasledoval spomin na storjeno mi sramoto. Ne preostane mi ničesar, kot smrt!... Da... da... pogreznimo se v večno temo!... v blaženo pozabljenje.«

Njegova trepetajoča roka je segla v prsni žep in cev samokresa se je medlo zablistela v poltemi. Sedaj je ogledoval orožje.

»Ali naj se vrnem še enkrat in jo ustrelim, predno ubijem samega sebe?... Ne, ne, nočem videti še enkrat te goljufive kače. Proč s tega gnusnega sveta, kjer se teptajo najsvetejša čustva!... Dragi stariši, vi bi oprostili ta korak nesrečnemu sinu... vsaj mož, ki nosi ime Bradson, ne more ravnati drugače. Tam zgoraj, kjer prebiva le ljubezen, tam se bo pomirilo tudi moje trepetajoče srce... Vsemogočni... odpusti mi!«

Oster pok se je zgubil v megli. Glava se je nagnila na prsa. Iz rane na prsih je polagoma kapljala kri na klop.

In zopet globoka tišina... Ali ni nikdo slišal strela?

Skoro se je zdelo tako. Le redkokdaj je prišel skozi park kak stražnik.

Lord je slonel na klopi. Vedno globokeje se je nagibala glava in telo se je nagnilo na stran.

»O smrt... odreši... me!« je stokal.

Nekaj je zašumelo v grmovju. In sedaj je stopil v svetlobni krog svetilke mož visoke rasti...

Jeli stražnik?

Ne! Mož je imel na glavi širokokrajen klobuk, ki je skoro zakrival njegovo obličje. Široka suknja je zavijala njegov stas.

»Tukaj je moral pasti strel! Ah!«

Zagledal je lorda. Takoj je pristopil k njemu.

»Nesrečnež, ki je poiskal smrti!«

Vsedel se je poleg lorda na klop. Nato se je sklonil čezeni in si ogledal rano.

»Slabo zadeto! In vendar brez vsega upanja na rešitev. Še pol ure, potem izdihne.«

Sedaj je prišel lord govoriti. Sprva nerazumljivo, toda kmalu so postale njegove besede razločnejše.

»Evgenija!... zakaj si mi to storila? Ali te mar nisem ljubil? Vse sem ti dal... in ti? Ti pa si me ogoljufala, ti — vlačuga!«

Tujec se je nagnil naprej in je napeto poslušal.

»Kdo ste?« je vprašal.

»Lord Henry Bradson.«

»Kdo vas je ogoljufal?«

»Evgenija!... ah Evgenija, kako sem te ljubil!« je mrmral umirajoči.

»Evgenija Martella, lepa Francozinja?... Jeli ona prava... lord Bradson?«

»Da, da, ona je!... O Evgenija...«

Tujec se je sedaj odkril. Svetilčna luč je padala sedaj na njegov obraz. Nehote se je ozrl umirajoči lord na moža, katerega je poznal, kot se je zdelo, njegove razmere.

Toda kaj je to?... Črna baržunasta krinka je pokrivala njegov obraz.

»Kdo?... Kdo?...« je jecjal lord.

Toda tujec ga je prehitel in dejal:

»Ne povprašujte za mojim imenom! Ali pa vseeno, da vzemite ga s seboj na oni svet. Jaz sem Jak!«

Ime mu je zašepetal na uho. Ali morda iz bojazni, da bi ga slišal kak prisluškovalec?

»Poznam vas lord. Tudi Evgenijo Martella poznam. Toda nečesa nisem vedel... da je lepa Francozinja vlačuga. To sem doznal šele pred nekaj urami. Ne od vas lord Bradson, če bi bil to vedel včeraj, bi vam bil prihranjen ta strašni konec!«

»Kaj... kaj... pravite?« je grgal lord.

»Zapeljivka bi ne doživela današnjega dne!... Sedaj je že prepozno za vašo rešitev. Toda maščeval vas bom, strašno maščeval!«

»Nad Evgenijo — vi...«

Tujec ga je prekinil: »Jaz vem vse. Lepa Martella je že dalj časa ljubica barona Wolsona. Toda ni samo on njen častilec, tudi prešestnik baron Hardy uživa naklonjenost te vlačuge. Samo navidezno je živila pošteno.«

»Eno prošnjo imam,« je šepetal umirajoči, »tamkaj, samo kres... odrešite me! Jaz vas bom blagoslovil za to zadnjo uslugo.«

»Ne, lord Bradson... tega ne storim. Samo še nekaj minut, potem ste odrešeni!«

Položil je njegovo glavo nežno na svoja široka prsa. Nato je dejal:

»Naj vam odkrijem še svojo tajnost. Vzemite jo s seboj na oni svet. Evgenija Martella ne bo moja prva žrtev in ona ne bo niti moja zadnja. Dokler bom živel, bom pokončaval one satane v ženski podobi, ki goljufajo in varajo poštene moške. V peklo z njimi, s temi zverinami pekla.«

(Dalje.)

PRODAJA:

BUKOV LES v obsegu 200 johov, kjer bo 5-10.000 kubnih metrov drv. Več se polaze pri Janko Suštar v Špitalcu, Motnik. 673

ENONADSTROPNO HIŠO z 9 stanovanji na Šelu. Vpraša se Vodmatska ulica 3a, Moste pri Ljubljani. 659

VILA, dograjena v letu 1922 z zdravim solnčnim legom v Ljubljani, obstoječa iz 5 sob s kuhinjo, pralnico, kopeljo in drugimi pritliklinami, z elektr. razsvetljavo in centralno kurjavo, prosta takoj. Informacije pri upravi lista. 640

3-4 TONSKI AVTO, dobro ohranjen, znamke »Saurer«. Naslov v upravi lista. 688

DVA SODA, dobro ohranjena od 16.00 in 25.50 litrov v restavraciji na kolodvoru v Trbovljah. 679

RADI OPUSTITVE male vinske trgovine še ostalo dobro štajersko staro prvo vrstno vino po lastni cenli. Odstopim eventualno tudi klet proti mali odškodnini. Vpraša se Slomškova ulica 4, II. nad. Fran Remic. 677

SLUŽBE:

VAJENEC dobrih starišev, pe izpod 15 let, se sprejme za pekarsko obrt. Hrana in stanovanje v hiši. Drugo po dogovoru. Maks Čahun, pek, Trbovlje IL. 678

TRGOVSKI POMOCNIK, izkušen v mešani in lesni stroki, več slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, 21 let star, vojak, ščine popolnoma prost, zmožen samostojno voditi podružnico, želi mesta na deželi z vso oskrbo v hiši. Ponudbe na I. Leder, Ponikva ob južni železni. 674

MLADENIC, invalid star 27 let se želi izučiti za krojača. Cenjene ponudbe in pogoje prosil na naslov:

Stanislav Zagar, Damelj, p. Vinica, Dolenjsko. 670

KLEPARSKA POMOC. NIKA v trajno delo sprejme Alojz Korčec, klepar v Cerkljici pri Rakeku. 658

MESTO HIŠNIKA iščem, eventualno tudi pomagam pri gospodarstvu. Sem brez otrok, vajen tudi konj. Ponudbe pod »Hišnik« na upravo lista. 664

GOSPODIČNA želi premeniti dosedanje pisarniško mesto, najraje kam izven Ljubljane, tudi na deželo.

Ima več let pisarniške prakse. Cenj. ponudbe prosil pod šifro »Zanesljiva« na upravo lista. 665

RAZNO:

STANOVANJE v sredi mesta za visokoškolo se odda, eventualno tudi s hrano. Električna razsvetljava. — Naslov v upravi lista. 672

ISČE SE STANOVANJE z 2 ali vsaj 1 sobo in kuhinjo (ali tudi sba s kuhinjo) za takej proti nagradi. Ponudbe pod »Stanovanje« na upravo lista. 633

V NAJEM se vzame takoj trgovski lokal eventualno z gostilno in inventarjem kje na deželi ali blizu mesta na kakem prometnem kraju. Cenjene ponudbe na upravo lista pod »lokal«. 629

TRGOVCI in konsumna družstva se opozarjajo, da se pri nakupu sira obrnejo na tvrko Albin Turk, Ljubljana, Prešernova ul. 48, katera ima ementalni, holandski in pol ementalni sir vedno na zalogi po najnižjih cenah. 681

Urar
Ed. Škopek
Ljubljana, Mestni trg št. 8.
Velika zaloga ur, zlatnine, srebrnine in optike. — Popravila se izvršujejo strokovno in po jamstvu.
Cene nizke.

Češka industrijska banka, podružnica v Ljubljani, naznanja žalostno vest, da ja njen ravnatelj, gospod

OTON BALZER

po kratki boleznj preminul.

Pogreb se bode vršil 18. oktobra ob 4. popoldan s Prul na glavni kolodvor, odkoder ga prepeljejo na Češko.

V Ljubljani, dne 16. oktobra 1922.

STOJAN HOLOBAR, slikar,

PAVLA HOLOBAR, ml. Dolžan

POROČENA.

CELJE, DNE 15/X. 1922

VINKO ERŽEN

ANICA ERŽEN, ml. HOČEVAR

POROČENA.

HOČE.

ŽIRI-MOZIRJE.

Išče se lokal v Ljubljani

primeren za kako trgovino, na razmeroma prometnem kraju. Ponudbe pod „lokal“ na upravo lista.

SUKNO

za promenadne in športne obleke v bogati izbiri
A. & E. Skaberne
Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Suhe gobe
in kumno
kupeje
Sever & Co., Ljubljana
Wolfova ulica 12.

Pozor dobri igralci!

Kdo želi kupiti najboljšo HARMONIKE Lubasovega sistema, naj si jih naroči ali ogleda pri
F. RUCLER, izdelovatelj harmonik
Drenovgrič, p. Orhanika.
Za odgovor znamko!

Staro, lito železo
kupujejo
Strojne tovarne in livarne, d.d.
v Ljubljani.

Novosti!

za damske plašče
v veliki izbiri.

A. & E. Skaberne, Ljubljana
Mestni trg 10.

Pred nakupom si oglejte mojo zalogo
usnjenih suknjičev

v črni in rjavi barvi, katere izdelujem iz usnja, specijelno za te strojenega. Vzorci usnja na zahtevo zastoj in franko!

Konfekcijska industrija DRAGO SCHWAB
LJUBLJANA, Dvorni trg št. 3.
V zalogi vseh vrst suknja, obleke, zimniki, površniki, dežni plašč, športne čepice, perilo itd. — LASTNI MODNI SALON.

TVRDKA GRIČAR & MEJAČ
ZALOGA OBLEK ZA GOSPODE, DAME IN OTROKE

SE NAHAJA
V SELENBURGOVI ULICI STEV. 3
VOGEL KNAPLOVE ULICE.

AUTO

Bencin. — Pneumatika
Olje. — Vsa popravila
Mast. — In vožnje. —
Le prvostavno blago in
delo po solid. cenah nudi
Jugo-Auto d. o. o.
v Ljubljani.